YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
16 päivänä marraskuuta 1977 *

Asiassa 13/77,

jonka Belgian Cour de cassation on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

SA G.B.-Inno-B.M.

vastaan

Association des détaillants en tabac (ATAB) ASBL

ennakkoratkaisun ETY:n perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdan, 5 artiklan toisen kohdan sekä 30, 31, 32, 86 ja 90 artiklan tulkinnasta sekä muista valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvista veroista kuin liikevaihtoveroista 19 päivänä joulukuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin 72/464/ETY (EYVL L 303, s. 1) tulkinnasta,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti H. Kutscher, jaostojen puheenjohtajat M. Sørensen ja G. Bosco sekä tuomarit A. M. Donner, J. Mertens de Wilmars, P. Pescatore, A. J. Mackenzie Stuart, A. O'Keeffe ja A. Touffait,

julkisasiamies: G. Reischl,
kirjaaja: A. Van Houtte,

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

on antanut seuraavan

tuomion

1 Belgian Cour de cassation on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 7.1.1977 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 26.1.1977, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla neljä ennakkoratkaisukysymystä perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdan, 5 artiklan toisen kohdan sekä 30, 31, 32, 86 ja 90 artiklan tulkinnasta sekä muista valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvista veroista kuin liikevaihtoveroista 19 päivänä joulukuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin 72/464/ETY (EYVL L 303, s. 1) tulkinnasta.

2 Asiassa, jonka yhteydessä edellä mainitut kysymykset ovat tulleet esille, ovat vastapuolina belgialainen osakeyhtiö G.B.-Inno-B.M., jolla on Belgiassa useita suuria valintamyymälöitä, sekä voittoa tavoittelematon yhdistys Association des détaillants en tabac (jäljempänä ATAB).

3 Asiakirjoista käy ilmi, että Tribunal de commerce de Bruxellesin puheenjohtaja on määrännyt ATABin nostaman kanteen johdosta 24.4.1972 tekemällään päätöksellä yhtiön, jonka seuraaja G.B.-Inno-B.M. on, lopettamaan savukkeiden myynnin tai myytäväksi tarjoamisen veromerkissä ilmoitettua hintaa alempaan hintaan, koska tällainen käytäntö on epäreilua kilpailua ja rikkoo 3.7.1969 annetun belgialaisen lain *Code de la taxe sur la valeur ajoutée* (arvonlisäverolain) 58 §:ää, jossa säädetään seuraavaa:

> "Maassa valmistetusta, maahantuodusta tai maassa tuotetusta tupakasta peritään veroa kaikissa sellaisissa tapauksissa, joissa tupakan verojärjestelmään kuuluvien lakien tai asetusten nojalla on maksettava valmisteveroa. Vero lasketaan veromerkkiin merkityn hinnan perusteella, jonka on oltava vahvistettu kuluttajahinta, tai milloin hintaa ei ole vahvistettu, vero lasketaan perusteella, jota sovelletaan valmisteveron kantamiseen."

4 Cour d'appel de Bruxellesin hylättyä 24.11.1974 antamallaan tuomiolla G.B.-Inno-B.M:n tästä päätöksestä tekemän valituksen yhtiö on hakenut muutosta kassaatiotuomioistuimelta.

Kansallinen lainsäädäntö

5 Tupakkavalmisteet kuuluvat Belgiassa sellaisen valmisteverojärjestelmän alaisuuteen, jossa arvon perusteella määräytyvä valmistevero lasketaan vähittäismyyntihinnasta, johon sisältyy arvonlisävero.

6 Valmistaja tai maahantuoja maksaa edellä mainittujen kahden veron yhteenlasketun määrän ostaessaan veromerkkejä, jotka kiinnitetään maassa valmistettuihin tai maahantuotuihin eri tupakkatuotteisiin ja jotka osoittavat vähittäismyyntihinnan.

7 Tupakkatuotteiden myynti kuluttajalle nauhassa ilmoitettua vähittäismyyntihintaa korkeampaan hintaan on kielletty.

8 Valmisteveron osalta sama kielto on nimenomaisesti säädetty tupakkavalmisteiden valmisteveron kantamisesta 22.1.1948 tehdyn ministeriön päätöksen liitteenä olevan asetuksen 12 §:ssä.

9 Arvonlisäveron osalta kielto on johdettavissa siitä, että edellä mainitun 3.7.1969 annetun lain 58 §:n 1 momentissa siihen säädetään sovellettavaksi valmisteverojen kantamisperiaatteita.

10 Tupakkatuotteiden myynti kuluttajille veromerkissä ilmoitettua hintaa alhaisempaan hintaan on myös kielletty.

11 Vaikka tosiseikkojen tapahtuma-aikana kielto ei ollut voimassa valmisteveron osalta, se oli voimassa kuitenkin arvonlisäveron osalta edellä mainitun 3.7.1969 annetun lain 58 §:n 1 momentin nojalla.

12 Cour de cassationin esittämien kysymysten perusteella yhteisöjen tuomioistuimen on voitava arvioida, onko 3.7.1969 annetun Belgian lain 58 §:n 1 momentti sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa siltä osin kuin siinä säädetään kuluttajahinnaksi valmistajien tai maahantuojien päättämä hinta.

Yleisiä huomautuksia

13 Tupakkavalmisteiden verottaminen on tärkeä verotulojen lähde kaikissa jäsenvaltioissa, joten toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava tehokkaat keinot näiden verotulojen saannin varmistamiseksi.

14 Yhteisön oikeuden nykyvaiheessa kunkin jäsenvaltion asiana on valita omat menetelmänsä, joita se käyttää alueellaan myytävien tupakkavalmisteiden verotuksen valvonnassa.

15 Koska valvonta edellyttää, että tiukat ja usein monimutkaiset – jäsenvaltiosta toiseen vaihtelevat – vaatimukset täyttyvät, tupakkavalmisteiden maahantuonnissa ja maasta viennissä on nykyään väistämättä esteitä, mistä syystä näitä tuotteita koskeva jäsenvaltioiden välinen kauppa edellyttää huomattavia resursseja ja asiantuntemusta.

16 Kun otetaan huomioon kuluttajahintaan sisältyvän veron merkittävä osuus, tukkukauppiaalle ja vähittäiskauppiaalle jäävä voitto on suhteellisen vähäinen.

17 Belgiassa käytössä olevan kaltaisessa järjestelmässä valmisteveron ja arvonlisäveron määräytymisperuste on vähittäismyyntihinta. Kielto myydä tupakkavalmisteita kuluttajalle veromerkissä osoitettua vähittäismyyntihintaa korkeampaan hintaan on merkittävä verotuksellinen tae, jolla pyritään välttämään se, että tuottajat ja maahantuojat määrittelevät tuotteidensa arvon liian alhaiseksi veroja maksaessaan.

18 Sitä vastoin kielto myydä kuluttajalle veromerkissä osoitettua hintaa alhaisempaan hintaan ei välttämättä perustu verotuksellisiin syihin, vaan eräiden huomautuksia esittäneiden hallitusten mukaan kiellon tavoitteet ovat pikemminkin sosiaalis-taloudellisia siten, että poistamalla kaikenlaiset hinnanalennusmahdollisuudet kuluttajille suunnatusta myynnistä pyritään säilyttämään tietty vähittäismyynnin rakenne siten, ettei se keskity pienten vähittäismyyjien vahingoksi.

19 Lisäksi on todettu, että kiinteän vähittäismyyntihinnan säilyttäminen on olennaisen tärkeää pyrittäessä varmistamaan, että jäsenvaltio varmasti tosiasiallisesti saa verotulot tupakkavalmisteista.

20 Koska kysymyksessä olevan kaltaisessa järjestelmässä verotulojen saanti varmistuu sillä hetkellä, kun veromerkit luovutetaan, tätä väitettä ei voida hyväksyä.

21 Lopuksi on vielä huomautettava, että Belgiassa sovellettavan kaltaisessa järjestelmässä mikään ei periaatteessa estä vähittäismyyjää määrittämästä omaa kuluttajahintaansa hankkimalla asianmukaisilla veromerkeillä varustettuja tupakkavalmisteita.

22 Käytännössä tämä on kuitenkin mahdollista ainoastaan yhteistyössä toisaalta valmistajan tai maahantuojan kanssa ja toisaalta veroviranomaisten kanssa, ja yhteistyötä voi usein olla vaikea saada aikaan.

23 Kansallisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin on vastattava ottaen huomioon edellä esitetyt seikat.

Ensimmäinen kysymys

24 Ensimmäisen kysymyksen ensimmäisessä osassa Cour de cassation tiedustelee, onko perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohtaa, 5 artiklan toista kohtaa ja 86 artiklaa tulkittava siten, että niissä kielletään jäsenvaltioita toteuttamasta tai pitämästä voimassa lainsäädännössään säännöstä, jossa edellytetään sekä maahantuotujen että maassa valmistettujen tuotteiden kuluttajalle suunnatussa myynnissä valmistajien tai maahantuojien vahvistavan myyntihinnan, jos kyseinen säännös

- voi suojata perustamissopimuksen 86 artiklassa tarkoitettua yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä yhteismarkkinoilla;

- suosii yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä, joka ilmenee niin, että tupakkavalmisteiden valmistajat ja maahantuojat voivat pakottaa jäsenvaltion vähittäismyyjät noudattamaan niiden päättämää myyntihintaa.

25 Kysymyksen toisessa osassa tiedustellaan ensiksi, onko tällaisen säännöksen säätäminen tai voimassa pitäminen kiellettyä silloinkin, jos säännös on yleisesti sovellettava siinä mielessä, että se koskee mitä tahansa valmistajaa tai maahantuojaa, toisin sanoen myös niitä, joilla ei ole määräävää markkina-asemaa tai jotka eivät käytä sitä väärin, ja sitäkin suuremmalla syyllä, jos säännöksen päämäärä ei koske ollenkaan määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä tai se ei ole sen kohteena tai sen vaikutukset eivät kohdistu siihen.

26 Toiseksi tiedustellaan, eikö kysymyksen ensimmäisessä osassa mainittuja perustamissopimuksen määräyksiä olisi tällaisessa tapauksessa tulkittava siten, ettei kyseisen kaltaisen säännöksen säätäminen tai voimassa pitäminen ole lainkaan kiellettyä, mutta että tämä ei voi mitenkään vaikuttaa 86 artiklan

soveltamisalaan, sillä määräävän markkina-aseman väärinkäyttö säilyy kiellettynä, vaikka sitä tässä tapauksessa olisikin suosittu kyseisellä säännöksellä.

27 Tämän kysymyksen eri osia on käsiteltävä yhdessä.

28 Ensinnäkin perustamissopimuksella tavoiteltujen yhtenäismarkkinoiden järjestelmä edellyttää, että kansallinen lainsäädäntö, jossa tosiasiallisesti tai mahdollisesti estetään yhteisön sisäistä kauppaa suoraan tai välillisesti, ei ole sallittua.

29 Toiseksi perustamissopimuksen 3 artiklan f alakohdassa ilmaistua tavoitetta täsmennetään useissa perustamissopimuksen kilpailusääntöjä koskevissa määräyksissä, kuten 86 artiklassa, jossa vahvistetaan yhteismarkkinoille soveltumattomaksi yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, jos se on omiaan vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

30 Perustamissopimuksen 5 artiklan toisessa kohdassa määrätään, että jäsenvaltiot pidättyvät kaikista toimenpiteistä, jotka ovat omiaan vaarantamaan tämän sopimuksen tavoitteiden saavuttamista.

31 Näin ollen vaikka 86 artikla koskeekin yrityksiä, perustamissopimuksessa toisaalta edellytetään myös, etteivät jäsenvaltiot saa toteuttaa tai pitää voimassa toimenpiteitä, joilla voidaan poistaa kyseisen määräyksen tehokas vaikutus (*effet utile*).

32 Niinpä 90 artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, ja joka on ristiriidassa tämän sopimuksen, etenkin sen 85–94 artiklan, kanssa.

33 Jäsenvaltiot eivät myöskään saa määrätä toimenpiteitä, joiden avulla yksityiset yritykset voivat välttää perustamissopimuksen 85–94 artiklassa määrätyt velvoitteet.

34 Perustamissopimuksen 86 artiklassa kielletään joka tapauksessa yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, vaikka kansallisen lain säännös suosisikin sitä.

35 Kansallinen toimenpide, jonka vaikutuksesta sellainen määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, joka voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, helpottuu, ei tavallisesti ole sopusoinnussa 30 ja 34 artiklan kanssa, joissa kielletään tuonnin ja viennin määrälliset rajoitukset ja vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet.

36 Kansallisen tuomioistuimen on arvioitava vähittäismyyntihintojen vahvistamisjärjestelmän yhteensoveltuvuus perustamissopimuksen kanssa ottaen huomioon kaikki edellä mainittujen yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten soveltamisedellytykset.

37 Cour de cassation on tältä osin ottanut huomioon ensinnäkin sen mahdollisuuden, että määräävä markkina-asema voi syntyä siten, että tupakkavalmisteiden valmistajat ja maahantuojat voivat pakottaa jäsenvaltion vähittäismyyjät noudattamaan niiden vahvistamia kuluttajahintoja, sekä toiseksi sen, että toimenpide, jonka katsotaan mahdollisesti olevan ristiriidassa 86 artiklan ja 5 artiklan toisen kohdan kanssa niitä yhdessä tarkasteltaessa, on säännös, jonka mukaan kyseisiä hintoja kuluttajille suunnatussa myynnissä on noudatettava.

38 Voidakseen arvioida, onko kyseisen toimenpiteen käyttöön ottaminen tai voimassa pitäminen sopusoinnussa yhteisön oikeuden kanssa, kansallisen tuomioistuimen on lisäksi määriteltävä, voiko kyseinen toimenpide sellaisenaan vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, mikä on edellytys 86 artiklassa määrättyjen kieltojen soveltamiselle, ja tässä yhteydessä kansallisen tuomioistuimen on otettava huomioon kyseisen verojärjestelmän luonteesta mahdollisesti aiheutuvat esteet jäsenvaltioiden väliselle tupakkavalmisteiden kaupalle.

Toinen kysymys

39 Toisessa kysymyksessä Cour de cassation tiedustelee, onko kysymys perustamissopimuksen 90 artiklassa tarkoitetuista yrityksistä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, jos jäsenvaltio antaa lainsäännöksellä välillisesti tiettyjen tuotteiden valmistajille tai maahantuojille muttei muiden tuotteiden valmistajille tai maahantuojille mahdollisuuden itse vahvistaa kuluttajahinta. Jos vastaus on myöntävä, onko kyseisten erityisoikeuksien tai yksinoikeuksien voimassa pitäminen ristiriidassa perustamissopimuksen 7 ja 85–94 artiklan kanssa.

40 On muistettava, että tällaisessa verojärjestelmässä annetaan valmistajalle tai maahantuojalle vapaus vahvistaa tuotteittensa vähittäismyyntihinnaksi samanlajisten, samanlaatuisten ja samat ominaisuudet omaavien kilpailevien tuotteiden myyntihintaa alhaisempi hinta.

41 Koska kyseinen mahdollisuus koskee kaikkia, joista tulee valmistetun tupakan tuottajia tai maahantuojia, myös vähittäismyyjiä, ja näin ollen määrittelemätöntä ryhmää yrityksiä, niitä tuskin voi luokitella "erityisoikeuksien" haltijoiksi tai ainakaan "yksinoikeuksien" haltijoiksi.

42 Kun otetaan huomioon ensimmäiseen kysymykseen annetun vastauksen perustelut, joiden mukaan 90 artiklassa määrätään ainoastaan jäsenvaltioita sitovien yleisten periaatteiden erityisestä soveltamisesta, toiseen kysymykseen ei ole tarpeen vastata.

Kolmas kysymys

43 Tällä kolmeen osaan jaetulla kysymyksellä halutaan selvittää ensiksi, onko ETY:n perustamissopimuksen 30, 31 ja 32 artiklaa tulkittava siten, että jäsenvaltion säännöstö, jossa edellytetään valmistetun tupakan kuluttajalle suuntautuvassa myynnissä noudatettavaksi veromerkeissä osoitettua hintaa, jonka tapauksen mukaan vahvistavat joko kyseiseen valtioon sijoittautuneet kyseisten tuotteiden valmistajat tai toisista jäsenvaltioista lähtöisin olevien samojen tuotteiden maahantuojat, on määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide.

44 Seuraavaksi kysytään, onko kyseinen säännöstö tällainen toimenpide, jos on tosiasiallisesti selvää, että sillä voidaan tosiasiallisesti tai mahdollisesti vaikuttaa kaupankäyntiin yhteisössä suoraan tai välillisesti, mikä kansallisen tuomioistuimen on tässä tapauksessa todennettava.

45 Lopuksi tiedustellaan, onko asianlaita toisin sellaisessa oletetussa tilanteessa, jossa jäsenvaltio sallii tuottajien ja maahantuojien vahvistaa hinnat, mukaan lukien vähittäismyyntihinnat, sen jälkeen kun hinnankorotuksista on ilmoitettu ja tietty odotusaika on kulunut, mutta julkaisee nämä hinnat ja edellyttää niiden noudattamista edellä mainitulla toimenpiteellään.

46 Perustamissopimuksen 30 artiklassa kielletään jäsenvaltioiden välisessä kaupassa kaikki määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet.

47 Kieltoa sovelletaan, jos kyseiset toimenpiteet voivat tosiasiallisesti tai mahdollisesti rajoittaa jäsenvaltioiden välistä tuontia suoraan tai välillisesti.

48 On muistettava, kuten 22.12.1969 annetussa komission direktiivissä 70/50/ETY (EYVL L 13, s. 29) on todettu, että tuonnin määrällisiä rajoituksia vaikutukseltaan vastaavia toimenpiteitä ovat "muut kuin erotuksetta kotimaisiin tuotteisiin ja tuontituotteisiin sovellettavat toimenpiteet, jotka estävät tuontia, joka voisi tapahtua, jos niitä ei olisi, mukaan lukien sellaiset toimenpiteet, joilla vaikeutetaan tuontia tai lisätään siitä aiheutuvia kustannuksia verrattuna kotimaisen tuotannon myyntiin".

49 Direktiivissä tarkoitetut vaikutukseltaan vastaavat toimenpiteet eivät kuitenkaan käsitä toimenpiteitä, joilla estetään valtioiden välistä kaupankäyntiä kyseisen vaikutuksen vuoksi, mutta jotka jo perustamissopimuksessa mainitaan omalla nimellään, erityisesti verotuksellisina toimenpiteinä, tai jotka lähtökohtaisesti ovat sallittuja jäsenvaltioille kuuluvan toimivallan näkyvinä tai piilevinä ilmauksina.

50 Välillisistä veroista aiheutuvia esteitä koskee perustamissopimuksen 99 artikla, jossa velvoitetaan komissio tutkimaan keinoja asiaa koskevan kansallisen lainsäädännön yhdenmukaistamiseksi yhteismarkkinoiden etujen mukaisesti sekä lainsäädännön lähentämistä koskeva 100 artikla.

51 Neuvosto on antanut direktiivin 72/464/ETY, jota neljäs kysymys koskee, edellä mainittujen artiklojen perusteella nimenomaan, koska se on katsonut, että on ollut yhteismarkkinoiden edun mukaista yhdenmukaistaa säännöt, jotka koskevat valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvaa verotusta, jotta nykyisistä kansallisista järjestelmistä saataisiin asteittain poistetuiksi tekijät, jotka voivat estää vapaata liikkuvuutta ja vääristää kilpailunedellytyksiä.

52 Vaikka kotimaisiin tuotteisiin ja tuontituotteisiin erotuksetta sovellettava enimmäishinta ei itsessään ole määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide, sillä voi kuitenkin olla tällainen vaikutus, jos se vahvistetaan sellaiselle tasolle, että tuontituotteiden myynti tulee joko mahdottomaksi tai vaikeammaksi kuin kotimaisten tuotteiden myynti.

53 Sitä vastoin järjestelmällä, jossa tapauksen mukaan joko valmistaja tai maahantuoja vapaasti päättää hinnasta ja josta on tullut kansallisen lainsäädäntötoimenpiteen nojalla kuluttajahinnat määräävä järjestelmä, ja jossa ei tehdä eroa kotimaisten tuotteiden ja tuontituotteiden välillä, on tavallisesti ainoastaan valtionsisäisiä vaikutuksia.

54 Kuitenkaan ei voida sulkea pois mahdollisuutta, että tietyissä tapauksissa tällaisella järjestelmällä voi olla vaikutuksia yhteisön sisäiseen kaupankäyntiin.

55 Kuten on jo todettu, jäsenvaltioissa käytetyt erilaiset verovalvontamenetelmät, joita käytetään ennen kaikkea näistä tuotteista kannettavien verotulojen saamisen varmistamiseksi, haittaavat valmistetun tupakan tuontia ja vientiä.

56 Sen arvioimiseksi, onko jäsenvaltion lainsäädäntö, jossa valmistetun tupakan myynnissä kuluttajille edellytetään noudatettavan kiinteää hintaa, jonka valmistaja tai maahantuoja on vapaasti päättänyt, mahdollisesti määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide, kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava ottaen huomioon kyseisten tuotteiden alaan vaikuttavat verotukselliset esteet, voiko tosiasiallisesti tai mahdollisesti tällainen noudatettaviksi edellytettyjen hintojen järjestelmä itsessään suoraan tai välillisesti rajoittaa jäsenvaltioiden välistä tuontia.

Neljäs kysymys

57 Kysymyksellä halutaan selvittää ensinnäkin, ovatko neuvoston direktiivin 72/464/ETY 5 artiklan säännökset välittömästi sovellettavia siten, että yksityiset oikeussubjektit voivat vedota niihin kansallisissa tuomioistuimissa, ja toiseksi, onko kiellettyä, että jäsenvaltiot toteuttavat tai pitävät voimassa lainsäädäntötoimenpiteen, jossa edellytetään maahantuodun tai maassa valmistetun tupakan kuluttajalle suunnatussa myynnissä noudatettavan veromerkkiin merkittyä myyntihintaa siten, että enimmäismäärää ei saa ylittää eikä tavaraa myydä alempaan hintaan.

58 Ensiksi on tarkasteltava kysymyksen toista osaa, sillä jos siihen vastataan kieltävästi, ei ensimmäiseen osaan ole tarpeen vastata.

59 Neuvoston direktiivi 72/464/ETY perustuu, samoin kuin liikevaihtoverojen yhdenmukaistamisesta 11.4.1967 annetut direktiivit (EYVL L 71, s. 1301 ja s. 1303), perustamissopimuksen 99 ja 100 artiklaan, ja siinä annetaan perussäännöt valmistetun tupakan valmisteverojen yhdenmukaistamisen ensimmäiselle vaiheelle.

60 Direktiivin johdanto-osassa neuvosto vahvistaa aluksi periaatteen, jonka mukaan sellaisen taloudellisen liiton toteuttaminen, jossa harjoitetaan tervettä kilpailua ja joka ominaisuuksiltaan vastaa sisämarkkinoita, edellyttää valmistetun tupakan alalla, ettei jäsenvaltioiden tämän alan tuotteiden kulutukseen kohdistama verotus vääristä kilpailunedellytyksiä eikä estä näiden tuotteiden vapaata liikkuvuutta yhteisössä.

61 Direktiivin 1 artiklassa vahvistetaan valmistetun tupakan valmisteveron rakenteiden useissa vaiheissa tapahtuvan yhdenmukaistamisen periaate, ja direktiivin 4 artiklassa säädetään valmisteverosta, joka käsittää suhteellisen osan ja erityisen osan.

62 Direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraava:

"Valmistajat ja maahantuojat saavat vapaasti vahvistaa kunkin tuotteensa vähittäismyynnissä noudatettavat enimmäishinnat. Tämä säännös ei kuitenkaan estä soveltamasta hintatason valvontaa tai vahvistettujen hintojen noudattamista koskevaa kansallista lainsäädäntöä."

63 Neuvosto katsoi, että kilpailun asettamat vaatimukset edellyttävät, että kaikkien valmistetun tupakan ryhmien hinnat muodostetaan vapaasti, minkä vuoksi se on säätänyt direktiivin 5 artiklan 1 kohdassa, että valmistajat ja maahantuojat saavat vapaasti vahvistaa kullekin tuotteelleen vähittäismyynnissä noudatettavat enimmäishinnat.

64 Asiayhteydessään tarkasteltuna 5 artiklan 1 kohdan toista virkettä ei voida tulkita siten, että sen tarkoituksena olisi kieltää jäsenvaltioita toteuttamasta tai pitämästä voimassa lainsäädäntötoimenpidettä, jossa edellytetään noudatettavan maahantuodun tai maassa valmistetun tupakan kuluttajalle suunnatussa myynnissä hintaa, toisin sanoen veronauhaan merkittyä hintaa, edellyttäen että valmistaja tai maahantuoja on vapaasti vahvistanut kyseisen hinnan.

65 Neljännen kysymyksen toiseen osaan annetun vastauksen vuoksi ei sen ensimmäiseen osaan ole tarpeen vastata.

Oikeudenkäyntikulut

66 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Belgian kuningaskunnan hallitukselle, Luxemburgin suurherttuakunnan hallitukselle, Alanko-

maiden kuningaskunnan hallitukselle, Italian tasavallan hallitukselle sekä Euroopan yhteisöjen neuvostolle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi.

67 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Belgian Cour de cassationin 7.1.1977 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **ETY:n perustamissopimuksen 86 artiklassa kielletään yhden tai useamman yrityksen määräävän markkina-aseman väärinkäyttö, vaikka kansallisen lain säännös suosisi sitä.**

2) **Jotta voitaisiin arvioida sellaisen kansallisen toimenpiteen toteuttamisen tai voimassa pitämisen yhteensoveltuvuutta perustamissopimuksen 86 artiklan kanssa 3 artiklan f alakohdan ja 5 artiklan toisen kohdan yhteydessä, jossa edellytetään kuluttajalle suunnatussa tupakkavalmisteiden myynnissä noudatettavan valmistajan tai maahantuojan vahvistamia hintoja, on määriteltävä tuotteisiin kohdistuvan verojärjestelmän luonteesta mahdollisesti aiheutuvat kaupan esteet huomioon ottaen, voiko kyseinen järjestelmä vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan sen lisäksi, että se mahdollisesti suosii määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.**

3) **Jäsenvaltion säännöstö, jossa kuluttajalle suunnatussa maahantuotujen sekä maassa valmistettujen tupakkavalmisteiden myynnissä edellytetään noudatettavan valmistajan tai maahantuojan vapaasti valitsemaa kiinteäksi vahvistettua hintaa, on tuonnin määrällistä rajoitusta vaikutukseltaan vastaava toimenpide ainoastaan, jos tosiasiallisesti tai mahdollisesti kyseinen noudatettaviksi edellytettyjen hintojen järjestelmä suoraan tai**

välillisesti estää tuontia jäsenvaltioiden välillä. Tällöin on otettava huomioon esteet, jotka johtuvat jäsenvaltioissa käytetyistä erilaisista verovalvontamenetelmistä, erityisesti sellaisista, joiden tarkoituksena on varmistaa näistä tuotteista kannettavien verojen saanti.

4) **Muista valmistetun tupakan kulutukseen kohdistuvista veroista kuin liikevaihtoveroista 19 päivänä joulukuuta 1972 annetun neuvoston direktiivin 72/464/ETY 5 artiklassa ei ole tarkoitus kieltää jäsenvaltioita toteuttamasta tai pitämästä voimassa sellaista lainsäädäntötoimenpidettä, jossa edellytetään noudatettavan maahantuotujen tai maassa valmistettujen tupakkavalmisteiden kuluttajalle suunnatussa myynnissä hintaa, toisin sanoen veronauhaan merkittyä hintaa, edellyttäen että valmistaja tai maahantuoja on vapaasti vahvistanut kyseisen hinnan.**

Kutscher Sørensen Bosco Donner Mertens de Wilmars

Pescatore Mackenzie Stuart O'Keeffe Touffait

Julistettiin Luxemburgissa 16 päivänä marraskuuta 1977.

A. Van Houtte
kirjaaja

H. Kutscher
presidentti